

Václav Klaus o české ekonomice a inflaci

(Rozhovor)

- CZ24 News | 1. února 2024

ČESKO: Ústavní soud posvětil vládě zpomalení valorizace penzí i celý legislativní proces, který to doprovázel. Co to podle vás znamená?

Nevím, jestli mám silný názor na to, co znamená toto rozhodnutí. Myslím, že průlomové není. Pro mě je to vše otázka beznadějněho jednání vlády a opomenutí všimnout si existujícího valorizačního schématu v momentu, když inflace je dvouciferná. Pokud vláda zvolená de facto v říjnu 2021 dopustí, aby se tento spor vyhrotil v lednu 2024, je to její fatální selhání. To je pro mě jediný zajímavý moment.

Že vláda reaguje na poslední chvíli, to jsme viděli také...

Ne na poslední chvíli, ale až po!

Dobře, tak po. Což jsme viděli i u rostoucích cen energií, kde vláda také hasila problém až ex post. Nebylo by výchovné, kdyby Ústavní soud řekl: Nejste schopni včas řešit problémy, ale to vás v žádném případě neopravňuje snažit se to zachraňovat schvalováním zákonů ve stavu legislativní nouze?

To byl možný přístup Ústavního soudu, ale to není „moje instituce“, kterou bych chtěl obhajovat. Myslím, že žádný Ústavní soud nikdy neměl vzniknout a je to pouze módní doplněk našeho politického systému. Navíc byl tento soud tak zničen Pavlem Rychetským (*bývalý šéf soudu - pozn. red.*), že nevím, co bych od něj měl očekávat.

Ale ten ekonomický problém je velký a hloupost vlády, která to nechala dojít tak daleko, je nekonečná. To je jediný můj závěr. Všechno se to odvíjelo od vývoje inflace a zdá se, že vláda už problém inflace považuje za vyřešený. Z odhadu ministerstva financí vyplývá, že ekonomický expert ODS Zbyněk Stanjura očekává na konci roku inflaci ve výši 3,3 procenta, ČNB dokonce říká 2,6 procenta.

Jak se na inflační problém země díváte vy?

Já jsem o tom napsal knížku a spoustu textů, takže jak to shrnout jednou větou? V první řadě je inflace produkt hluboké ekonomické nerovnováhy. Samozřejmě inflace tu nerovnováhu také v jistém slova smyslu řeší, a to za předpokladu, že nedojde ke spirálovitým efektům, které ji dál roztácejí. Takže inflace je důsledek i metoda řešení.

Ale chci říct, že pokud je tu nějaký člověk, který řekne, že inflace na konci roku bude tři celá tři desetiny procenta, tak je škoda, že to nechal u desetin procenta. Měl to rovnou říct na setiny procenta. To je absolutní nekonečná hloupost, což říkám jako ekonom, který se celý život zabývá inflací a makroekonomií, který si léta hrál s matematickými a ekonometrickými modely a ví, co znamenají ta číslíčka na třetím, čtvrtém a pátém desetinném místě. Kdyby řekli, že to bude jednociferné a třeba pod pět procent, že se pomalu budeme blížit ke dvěma procentům, tak bych mohl pokývat hlavou a říct, že to je možná úvaha. Ale tři celá tři to staví na hlavu, protože to vytváří falešný dojem toho, že ministr financí a vláda mají v rukou nástroje, které mohou tímto způsobem působit. Nic takového samozřejmě vláda k dispozici nemá.

Ale je problém s inflací u nás vyřešen?

Ta inflace je daleko víc resilient – česky asi nejlépe odolná. Prostě má svůj vlastní vývoj. A myšlenka, že by se nechala slovy nebo jednoduchými zákroky vlády a centrální banky takto dirigovat, je naprostý nesmysl. Vláda navíc nic podstatného zatím neudělala. Jestli deficit státního rozpočtu v loňském roce nebyl 320 miliard, ale 288 miliard, to je vůči paní Inflaci zanedbatelný rozdíl. To není slečna Inflace, to je paní Inflace, paní v letech.

Rozumím tomu správně, že vy očekáváte jednocifernou inflaci lehce pod pěti procenty?

Ano, neuděláme-li další chyby. Ale to je jedno. V každém případě se potřebujeme inflace zbavit. Je obřím destabilizátorem ekonomiky a – což zdůrazňuji – i společnosti. To vidíme kolem sebe. Ztrácíme pevný bod v našem uvažování a rozhodování, inflace způsobuje pohyby cen, které každý člověk dnes a denně vidí, když jde nakupovat nebo si dá oběd v restauraci. Ceny jsou inflací puštěny ze řetězu a letí dál. Takže já velké iluze o tom vynulování inflace nemám.

Řekl jste „neuděláme-li chyby“. Jaké chyby?

Zaprvé se domnívám, že centrální banka by neměla začít výrazně snižovat úrokové sazby. Všichni do toho ČNB tlačí, protože ekonomika stagnuje, ale to by byla veliká chyba. Mimochodem: Maďarsko pro mě v makroekonomice žádným vzorem není, ale všiml jsem si, že v poslední době mají inflaci kolem pěti procent a úrokové sazby jsou pořád nad deseti procenty. Takže bych byl velmi opatrný. Doufám, že guvernér Aleš Michl relativně opatrný je, i když ho řada Milošem Zemanem najmenovaných členů bankovní rady určitě bude tlačít k tomu, aby udělali rychlejší krok směrem dolů, Byla by to velká chyba.

Co by to způsobilo?

Byly by to zbytečné krátkodeché impulzy k urychlenému pokusu profinancovat ty či ony akce v ekonomice, pro něž není opodstatnění. To bych viděl jako nebezpečné investiční projekty. U státu i v soukromém sektoru. Vláda se třemi sty miliard deficitu k odstranění inflace také nepřispívá. Pořád u nás převažuje naprosto ničivá keynesiánská představa, že je dobré dělat státní výdaje i za cenu státního dluhu. To je zlo.

Jedna věc jsou investice na dluh a druhá věc je nechat lidem peníze.

Pokud jsou to peníze těch lidí, tak bych jim je nechal a rozhodně bych se nepokoušel je státem organizovat. A pak jsou tu ještě navrhovaná opatření NERV. Nevím, jestli jste se na to chtěl ptát, ale já se na to už díval a studoval to. Ty návrhy jsou na jedné straně podvodem, na straně druhé fikcí, ale hlavně nejde o žádný systémový zásah, který je v tuto chvíli potřeba. Já teď takové body pro systémovou změnu sepisuji a jsem – myslím – u bodu šestnáct. Když jsem zjistil, že NERV jich má 37, tak jsem se na ně podíval, že se v něčem poučím a možná nějaký ten návrh od nich ukradnu. Nezlobte se, ale nepoučil jsem se.

Nesetkali jste se ani v jednom bodě?

Nesetkali. Když už vynechám název toho materiálu, kde se píše Návrhy NERV k vyššímu dlouhodobě udržitelnému ekonomickému růstu. Hned je tu úlitba zeleným fanatikům v sousloví „dlouhodobě udržitelný“. To je úděsné a neobhajitelné. Mě ale zajímá, jak mohou usilovat o udržitelný vyšší růst, když my žijeme v nerůstu, v chronické stagnaci. My hlavně potřebujeme růst, který by nebyl záporný. Toto je důkaz, že nepřijímají základní problém naší současnosti, kterým je chronická stagnace rozvířená měnovými politikami celého světa, takže tu máme známý fenomén stagflace.

Co se vám tam ještě nelíbí?

Tak hned návrh číslo jedna: Smart řízení přijímání pracovní síly ze zahraničí. Jen o tomto názvu by se dala napsat esej. Samozřejmě nechybí hloupé slovo smart. Pak je tu „řízení přijímání“, hypotéza nezbytnosti přijímání pracovníků ze zahraničí, tak by se to dalo rozebírat dál a dál. Ale hlavně to není návrh! To je nějaká koncepční myšlenka, že bychom měli začít masivně přijímat migraci ve stylu *Wir schaffen das*. A tak bych mohl pokračovat.

Takových materiálů jste přece v 70. a 80. letech musel vidět spoustu. Nejste už zvyklý?

Ano, když jsem četl ten materiál, vrátil jsem se o čtyřicet let zpátky a říkal jsem si, že to musí být produkt někoho z vysoké školy při ÚV KSČ. Také jsem to napsal do nějakého sloupku.

Myslím, že je zcela správné, abychom se starali o děti, které opouštějí dětské domovy. Moje manželka se tím dlouhodobě zabývá. Ale aby opatření NERV číslo devět bylo „Zvýšení šancí na úspěšnější život dětí po opuštění dětských domovů“, to je skoro neuvěřitelné, že to mohli napsat ekonomové v zásadním koncepčním materiálu pro vládu.

Vláda samozřejmě včetně svých poradců ví, že tu má minimálně tři kvartály hospodářského poklesu v řadě (*rozhovor byl natočen ještě před oznámením meziročního poklesu HDP i ve 4. čtvrtletí – pozn. red.*), a něco by s tím měli dělat, jenže nevědí co.

No, oni mají tyto návrhy.

Dobře, ale když se bavíme seriózně, tak oba víme, že tyto návrhy nic neřeší.

Co má podle vás vláda dělat?

Vláda měla už dávno pochopit, že se jedná o systémový problém. Také by jí mělo být jasné, že má NERV sestavit z úplně jiných lidí a dát jim za úkol připravit systémovou změnu. To je první věc. Už jen tu systémovou změnu odšpuntovat vytváří zcela novou atmosféru, jiné vzorce chování. Ještě než všechno začne fungovat, už se začínají dít nejrůznější věci, což jsme viděli v prvních dnech po 17. listopadu 1989. 10. ledna, 10. února ani 10. března nebyly provedeny systémové změny, ale lidé už začali uvažovat úplně jinak. A tohle by ta vláda měla vytvořit.

Jestli zkrátí schvalovací lhůty toho či onoho – no dobře. To ať udělají okamžitě. Ale tím, že teď v bodu sedmnáct navrhuji snížení počtu lidí s nedokončeným vzděláním, tak tím nám jen každému dávají najevo, že vůbec netuší, o co v naší ekonomice a společnosti jde.

V rozhovoru pro Reflex jste teď řekl, že Česká republika potřebuje stejně zásadní transformaci jako v 90. letech. Kudy by ta transformace měla jít?

O tom právě teď píšu svůj text. Musí jít o vychýlení nově nastolené rovnováhy ve vztahu občan-stát-firma. Jedině o to tady jde. Asi to dnes nemůžeme změnit totálně jako v roce 1989, protože některé základy už provedeny jsou. Ale je tam řada faktorů, které znamenají, že stát se pořád zubí nehty drží a diktuje firmám i lidem, co mají a nemají dělat.

Ale tohle všechno je jen teorie, protože vláda jasně deklarovala, že v následujících bezmála dvou letech už nic zásadního neudělá.

Ta Fialova myšlenka, že většinu úkolů už vláda splnila, mě neuvěřitelně pobouřila. Vždyť ona ještě ani nezačala dělat vážné věci! Ona se dopustila konsolidačního balíčku miniaturního typu, který nesáhl do podstatných věcí. Totálně se zřekli toho, že by během svého čtyřletého vládnutí něco

udělali. Není to překvapení. Přesně jak jsem předpokládal hned po volbách, vznikla velká koalice, která není schopná vládnout.

Jaroslav Plesl, publikováno v MF Dnes pod trochu zkresleným názvem "To není inflace. Tohle je odolná paní Inflation" dne 31. 1. 2024.

[ZDROJ](#)